

Op retraite: 'Als de paus er tijd voor vindt, is er geen excuus meer'

leder jaar gaan de paus en de leden van de Romeinse curie in de vastentijd op retraite. Dit jaar deden ze hun geestelijke oefeningen in bezinningscentrum Casa del Divin Maestro in Ariccia, opgericht door de stichter van de Paulijnse Familie, de zalige Giacomo Alberione.

Door Marta Petrosillo, Rome

Het is het tweede jaar dat paus Franciscus kiest voor Casa del Divin Maestro, een complex op 35 kilometer van Rome, omgeven door bossen en met een betoverend uitzicht op het meer van Albano. De pauselijke zomerresidentie Castel Gandolfo bevindt zich een paar kilometer verderop, maar de paus brengt de curie liever samen op een plek die speciaal gebouwd werd voor bezinning en gebed. De illustere bezoekers worden dan ook ontvangen met een gedenksteen met daarop de woorden van de zalige Giacomo Alberione: "Welkom in dit huis dat geheel gewijd is aan de verzoening en de heiliging van onze geesten; aan de reflectie en de herziening van het pastoraat en het apostolaat."

Ignatius van Loyola

Als goed jezuïet kent paus Franciscus het belang van geestelijke oefeningen. "Wie de oefeningen op een authentieke wijze beleeft", zei hij onlangs toen hij de Italiaanse Federatie van Geestelijke Oefeningen in audiëntie ontving, "ervaart de aantrekkingskracht, de bekoring van God en keert hernieuwd, veranderd terug naar het dagelijks leven, naar het pastoraat, naar de dagelijkse relaties, en draagt de geur van Christus met zich mee."

Het was de stichter van de sociëteit van Jezus, H. Ignatius van Loyola, die het werk *Exercitia spiritualia*, 'Geestelijke oefeningen', schreef dat het belangrijkste referentiekader vormt voor iedereen die de taak heeft de oefeningen te leiden. Een van de uitgesproken principes in de tekst is dat "de oefeningen niet plaats kunnen vinden in het eigen huis. Het is dan ook niet mogelijk om jezelf terug te vinden zonder je te verwijderen van alles en iedereen gedurende een behoorlijke tijdsperiode".

Precies daarom doorbrak Franciscus vorig jaar een tienjarige traditie toen hij besloot om de curie buiten het Vaticaan samen te brengen voor de jaarlijkse week van meditaties. Zijn voorgangers Johannes Paulus II en Benedictus XVI waren gewend om de curie in het Vaticaan uit te nodigen, waar ze in de kapel Redemptoris Mater van het apostolisch paleis om de drie dagelijkse meditaties te volgen. Buiten de Vaticaanse muren is de kans kleiner dat men zich laat afleiden door werk. "Soms laat ik na mijn oefeningen te doen vanwege een teveel aan werk", vertelde de Argentijnse jezuïet en vriend van Franciscus, pater Diego Fares, aan Radio Vaticaan. "Maar als de paus er tijd voor vindt, heeft niemand meer een goed excuus!"

Het was paus Pius XI die de traditie van de geestelijke oefeningen van de curie introduceerde. Paus Ratti was een groot bewonderaar van de H. Ignatius van Loyola en in 1922 verklaarde hij hem patroon van de geestelijke oefeningen. Enkele jaren later, in 1929, schreef hij de encycliek *Mens Nostra*, gewijd aan de geestelijke oefeningen en aan hun belang in het leven van christenen als "zeer kostbaar middel van individuele en sociale hernieuwing".

In het document werd bovendien vastgelegd dat er een week van meditaties gehouden moest worden voor de paus en zijn medewerkers. In het begin vonden de oefeningen plaats tijdens de eerste week van de Advent, maar in 1964 besloot Paulus VI dat de eerste week van de Vastentijd een geschiktere tijd was.

Grote namen

In de lange lijst namen van hen die gedurende de tachtig jaar lange geschiedenis de meditaties voor de curie geleid hebben, valt het grote aantal jezuïeten op. Die waren voornamelijk favoriet bij Pius XI en Pius XII. Ook grote namen ontbreken niet, zoals die van kardinaal Wojtyła die in 1976 door Paulus VI werd gevraagd om de geestelijke oefeningen te leiden. Een paar jaar later, in 1984, was het de beurt aan kardinaal Joseph Ratzinger.

Dit jaar was het pater Bruno Secondin die de oefeningen leidde. Secondin is een karmeliet die goede banden heeft met de sociëteit van Jezus, omdat hij van 1975 tot 2010 de vakken Geschiedenis van de moderne spiritualiteit en Principes van de spirituele theologie doceerde aan de Pauselijke Universiteit Gregoriana, de universiteit van de jezuïeten. In juli werd hij door paus Franciscus benoemd tot raadsman van de Congregatie voor de Instituten van Geconsacreerd Leven en Sociëteiten van Apostolisch Leven. In werkelijkheid is de 75-jarige karmeliet ervan overtuigd dat Franciscus hem uitgekozen heeft omdat hij de *lectio divina*, de lezing van de Heilige Schrift begeleid door gebed, leidt in de kerk van Santa Maria alla Traspontina, op een steenworp afstand van de Sint-Pieter.

De profeet Elia

Pater Secondin gebruikte dan ook de methode van de *lectio divina* voor zijn meditaties, aan de hand van de figuur van Elia en gewijd aan het thema 'Dienaren en profeten van de levende God'. De weg van de profeet volgend – van wie de tachtig curieleden een icoon cadeau kregen van de paus – reflecteerde de karmeliet op de authenticiteit van het geloof.

Het programma van de week was behoorlijk intensief: de lauden om 7.30 uur, een eerste meditatie om 9.30 uur, de Mis aan het eind van de ochtend, de tweede meditatie om 16.00 uur, de eucharistische aanbidding en de vespers om 18.00 uur.

Net zo intensief waren de onderwerpen van de reflecties – 'Terugkeren naar de wortels', 'De moed hebben om nee te zeggen tegen dubbelzinnigheid', 'De noodzaak om van zinloze afgoden over te gaan naar ware vroomheid' – waaraan pater Secondin vaak verwijzingen naar de actualiteit verbond. "Laten we denken aan het geweld dat gebruikt wordt in Afrika en het Midden-Oosten", zei hij op woensdag 25 februari. "Heeft het geweten van de Europeanen zichzelf niets te verwijten?"

Na zijn vele werk kreeg de karmeliet aan het eind van de week een welgemeend dankwoord van de paus. "Het is niet gemakkelijk om oefeningen te geven aan priesters!", grapte Franciscus. "We zijn allemaal een beetje gecompliceerd, maar u bent erin geslaagd te zaaien." (Vert. SvdB)